

Den konfesjonelle lutherske kirkelighet – museumsgjenstand eller bærekraftig alternativ?

Foredrag i Nettverk for evangelisk-luthersk kirkesamarbeid, Høgsveen 1. februar 2016.

Knut Alfsvåg, VID/MHS

0. Merknader til web-publiseringen.

Dette er manus til et foredrag som var tenkt som en del av en dialog hvor Rolf Kjøde som representant for Evangelisk-luthersk nettverk var den andre innlederen. De kritiske spørsmål til ELN i foredraget må derfor forstås som invitasjon til en samtale, ikke som den definitive konklusjon om det som omtales. Kjøde ble forhindret fra å være til stede, slik at resultatet ikke ble den samtale som var planlagt. Når dette foredraget likevel publiseres på Nettverkets hjemmeside stort sett i den form det ble holdt, er det viktig å lese det ut fra den sammenheng det ble laget for.

1. Innledning

Den konfesjonelle lutherske kirkelighet – hva er det for noe? Formodentlig noe som er karakteristisk for den sammenheng vi nå befinner oss i, altså Nettverk for evangelisk-luthersk kirkesamarbeid, men det trenger jo ikke si så mye. Hva er dette uttrykkets forutsetninger og implikasjoner? Er dette et tema som kan avskrives som en særinteresse for lutherske dogmatikk-professorer, eller ligger det noe av allmennkristelig, kanskje også økumenisk relevans her, slik at det er noe vi må prøve å integrere i de sammenhengene vi står uansett? Hva er eventuelt alternativet til en konfesjonell luthersk kirkelighet? Bekjennelsesløs ukirkelighet? Eller økumenisk konfesjonalitet? Dette er det jeg har tenkt å prøve å finne ut av.

2. Trosbekjennelsens betydning

Konfesjon betyr bekjennelse; konfesjonalitet må da ha med trosbekjennelse og bekjennelsesforpliktelse å gjøre. Eller kanskje ikke; jeg tror faktisk ikke poenget i dette uttrykket fanges godt opp med formuleringer som “bekjennelsestroskap” og “bekjennelsesforpliktelse”. I disse formuleringene ligger nemlig, bevisst eller ubevisst, en forståelse av at trosbekjennelsen

er en ting, mens vårt forhold til den er en annen. Og dette forholdet kan altså beskrives med uttrykk som troskap og forpliktelse, men formodentlig også på andre måter. Problemet er at på denne måten gjør en trosbekjennelsen til noe abstrakt og intellektuelt som en forholder seg til på en mer eller mindre konsistent måte, omtrent som et livssyn eller en ideologi.

Dette er imidlertid en ubibelsk måte å formulere seg på, for i Bibelen er troens bekjennelse selv troens primære uttrykksform. Enten bekjennes troen, og da er den der, eller så bekjennes ikke troen, og da er den heller ikke der. Tro og trosbekjennelse er fenomenologiske fakta – de er der eller er der ikke. Kristen tro er ikke en abstrakt størrelse som vi skal gjøre oss dypsindige tanker om; den bekjennes, eller den bekjennes ikke. Kristen tro er manifestert som bekjennelse, eller den fins ikke. Tertium non datur.

Den som gjør dette tydelig for oss, er Jesus selv. I Matt 10,32-33 heter det: “Hver den som kjennes ved meg for menneskene [ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων], skal også jeg kjennes ved for min Far i himmelen. Men den som fornekte meg for menneskene, skal også jeg fornekte for min Far i himmelen”. I det greske ordet ὁμολογέω [homologéo] ligger også betydningen av “å prise”. Det dreier seg altså ikke bare å passivt vedstå seg Jesus, men å løfte ham fram for menneskene og prise hans person og gjerning, Alternativet er å fornekte, altså ikke ville vedstå seg Jesus som en sentral person i sitt liv. Fornektelsen kan Jesus også omtale som å ta anstøt (1930-oversettelsen) eller falle fra (2011); jfr. Matt 11,6, hvor oppregningen av Jesus’ Messias-gjerninger til beste for døperens disipler avsluttes på følgende måte: “Og salig er den som ikke faller fra på grunn av meg” [καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῆ ἐν ἐμοί.] Grunnordet her er altså σκανδάλων [skándalon] eller snublestein; det antas altså å være noe ved Jesus som gjør det vanskelig å akseptere at han er den han gir seg ut for å være og dermed vedkjenne seg han som livets innhold og mening. Den lovprisende bekjennelse forutsetter dermed at denne motstand eller σκανδάλων kan overvinnnes.

Som så mange ganger er Paulus som gjengir poenget i Jesu forkynnelse i dogmatisk destillert form, og her gjør han det i Rom 10,9: “For hvis du med din munn bekjenner [ὁμολογήσης, homologéses] at Jesus er Herre, og i ditt hjerte tror at Gud har oppreist ham fra de døde, da skal du bli frelst”. Paulus klargjør altså ved å splitte og skiller mellom hjertets tro og munnens lovprisende bekjennelse, men forutsetter at de to hører sammen (“det hjertet er fullt av, sier munnen” – Luk 6,45 – befinner seg vel et sted i bakgrunnen her), og at de kraft av denne samhörighet forankrer den bekjennende i flokken av dem som er utvalgt til frelse.

3. Trosbekjennelsens innhold og forutsetning

I avsnittet fra Matt 10 er Jesus ikke svært eksplisitt på trosbekjennelsens innhold; det dreier seg om en generell bekjennelse til Jesu person. Matt 11, *σκανδάλων*-avsnittet, er mer eksplisitt; her dreier det seg om ikke å ta anstøt at det er Jesus som trer fram som Messias-profetiens oppfyllelse. Også her er Paulus mer dogmatisk presis. I Rom 10,9 dreier det seg både om forståelsen av personen Jesus og forståelsen av én bestemt begivenhet. Begivenheten er Jesu oppstandelse, og den adekvate fortolkning er troen på at dette er Guds verk (“i ditt hjerte tror at Gud har oppreist ham fra de døde”). Forståelsen av Jesu person dreier seg om bekjennelsen til Jesus som Herre, *κύριος Ἰησοῦς* [*kýrios Iesoûs*]. Dette er kjernen i den nytestamentlige trosbekjennelse og i all sin knapphet en svært omfattende og forutsetningfylt påstand. *κύριος* er den gammeltestamentlige Adonai eller Jahve, i vår Bibel gjengitt med Herren; trosbekjennelsen sier altså at mennesket Jesus er den evige Gud, himmelens og jordens Skaper og Herre for Guds utvalgte folk. I kjernepåstanden *κύριος Ἰησοῦς* er altså tonaturkristologien allerede implisitt.

Den sentrale kristne trosbekjennelse er derfor i en viss forstand kontraintuitiv; den hevder at et menneske, altså en del av det skapte, er himmelens og jordens Herre, altså evig og uskapt. Den kristne trosbekjennelse er derfor ikke noe som lar seg etablere ved refleksjon over erfart virkelighet; den er såpass kontraintuitiv i sitt påstandsinhold at trosbekjennelsen må selv oppfattes som en del av den guddommelige åpenbaring. Det gjør Jesus tydelig allerede første gang han møter en adekvat trosbekjennelse, nemlig Peters bekjennelse ved Caesarea Fillippi til Jesus som oppfyllelsen av Messias-profetiene. “Hvem sier dere at jeg er”, spør Jesus, og Peter svarer: “Du er Messias, den levende Guds Sønn”. Dette kommenterer Jesus på følgende måte: “Salig er du, Simon, sønn av Jona. For dette har ikke kjøtt og blod åpenbart deg, men min Far i himmelen” (Matt 16,16-17). Her har en nyanse blitt borte i oversettelsen; evangelisten siterer her Jesus på arameisk (*Σίμων Βαριωνᾶ* [*Símon Barionâ*]), slik at det antagelig er klangen av Jesu egen røst vi hører her. Denne trosbekjennelsen, sier Jesus, er altså en guddommelig gjerning i Peter. Ingen kommer altså på egenhånd til den konklusjon at Jesus er Messias – trosbekjennelsen er i den grad uttrykk for troens identitet at den i seg selv er en ubestridelig manifestering av Guds gjerning i mennesket.

Igjen er det Paulus som formulerer saken prinsipielt, og han gjør det i 1 Kor 12,3. Dette

er som kjent et av de store nådegavekapitlene hos Paulus; han forklarer her hvordan den éne Ånd gir seg til kjenne på ulikt vis på en slik måte at menighetsfellesskapet blir bygget opp. Men innledningsvis presiserer han at det trosbekjennelsen som er Åndens ufravikelige kjennetegn som den ytrer seg ved hos alle troende. “Ingen som taler i Guds Ånd”, skriver Paulus her, “sier: ‘Forbannet er Jesus’ [Ανάθεμα ἰησοῦς], og ingen kan si; ‘Jesus er Herre’ uten i Den hellige ånd”. Der trosbekjennelsen uttales, der er altså Ånden til stede og manifesterer sin virkelighet gjennom den faktiske trosbekjennelse. Og interessant nok er bekjennelsens innhold nøyaktig det samme som i Rom 10: κύριος ἰησοῦς. Formuleringen i 1 Kor 12 er altså eksplisitt trinitarisk: I kraft av den innsikt som Ånden gir, bekjenner en identiteten mellom Faderen og Sønnen: κύριος ἰησοῦς.

4. Bekjennelsen ved ordet og Ånden som kirkens fundament

Denne åndsborne bekjennelse er trosfellesskapets, altså kirkens, fundament. Også det gjør Jesus klart allerede i Matt 16. Etter å ha gjort det klart at bekjennelsen er Guds verk i ham, fortsetter Jesus: “Du er Peter, og på denne klippen vil jeg bygge min kirke, og dødsrikets porter skal ikke få makt over den” (Matt 16,18). Peters bekjennelse er kirkens fundament, og fordi dette fundamentet er Guds eget verk, har det også en evighetskvalitet ved seg; det vil alltid bestå. Som forankret i bekjennelsen til Jesus, vil kirken aldri bli borte.

Dette løftet fra Matt 16,18 (og 28,20) har vandret nokså direkte inn i CA 7 og siteres der på denne måten: “Item docent, quod una sancta ecclesia perpetuo mansura sit” [Likeledes lærer de at det alltid vil være én hellig kirke]. Kirken vil altså av prinsipielle grunner ikke bli borte, og så lenge en av hjertet og med munnen kan ta del i kirkens kjernebekjennelse κύριος ἰησοῦς vil en også selv være en del av dette trosfellesskap som er bevart fra tilintetgjørelse. Det er i seg selv et viktig og interessant perspektiv på dagens problemstilling: Den konfesjonelle lutherske kirkelighet – museumsgjenstand eller bærekraftig alternativ? Bærekraften må forutsettes å være betydelig, ettersom det må legges til grunn at bæreren her er Den hellige ånd selv.

Det middel som Ånden bruker for å skape trosbekjennelsen er, generelt uttrykt, Guds ord; mer presist formulert fortellingen om Jesus. Om dette er det mange utsagn både i GT og NT. Vi kan tenke på Salme 119, som eksellerer i metaforer for betydningen av Guds lov. Eller vi kan tenke på GT-teksten for Såmannssøndag, Jes 55:10-11: “For lik regn og snø som faller fra himmelen og ikke vender tilbake dit før de har vannet jorden, gjort den fruktbar og fått den til

å spire, gitt såkorn til den som skal så, og brød til den som skal spise, slik er mitt ord som går ut av min munn: Det vender ikke tomt tilbake til meg, men gjør det jeg vil og fullfører det jeg sender det til.” Eller på nærkonteksten for den prinsipielle formulering i Rom 10 som jeg alt flere ganger har referert til: “Men hvordan kan de påkalle en de ikke tror på? Hvordan kan de tro på en de ikke har hørt om? Og hvordan kan de høre uten at noen forkynner? Og hvordan kan de forkynne hvis de ikke er utsendt? Det står jo skrevet: Hvor vakre de er, føttene til dem som bringer godt budskap! Men ikke alle var lydige mot evangeliet. Jesaja sier: Herre, hvem trodde vårt budskap? Så kommer da troen av det budskapet en hører, og budskapet kommer av Kristi ord” (Rom 10,14-17); på gresk ἄρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς, ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥήματος Χριστοῦ. Er det subjekts- eller objektsgenitiv vi har her; er det Kristi ord eller ordet om Kristus som vandrer gjennom øret og ved Åndens gjerning manifesterer seg som trosbekjennelse? Det kommer i denne sammenheng ut på ett, fordi det er Kristi ord som også autoriserer det apostoliske Kristusvitnesbyrd og gjør det til fundamentet for kirkens tro.

Kirkens trosbekjennelse blir altså aldri til i et vakuum, men forutsetter to ting: Evangeliet om Jesus og Åndens trosskapende gjerning ved det samme evangelium. Denne doble forutsetning for troens tilblivelse og bekjennelse er det CA prøver å fastholde, og den gjør det på denne måten. Først CA 5: For at vi skal komme til denne tro – altså den rettferdiggjørende tro iflg CA 4 – er det innstiftet en tjeneste med å lære evangeliet og forvalte sakramentene. For ved Ordet og sakramentene som redskaper blir Den hellige ånd gitt, den som skaper tro, hvor og når Gud vil, i dem som hører evangeliet. Dette er parafrase over Matt 16 og Rom 10 uten noe ønske om å legge noe til eller å trekke noe fra. Og nøyaktig samme poeng gjentas i CA 7, men da ikke med troens, men med kirkens virkelighet som referanse: Kirken er de helliges forsamling i hvilken evangeliet blir rett lært og sakramentene rett forvaltet. Det er en ellipse med to brennpunkt, evangeliet og trosbekjennelsen. Og det ene er aldri der uten det andre. For Guds ord vender aldri tomt tilbake. Og trosbekjennelsen blir aldri til i vakuum; den blir til når Ånden skaper tro ved evangeliet og sakramentene “tamquam per instrumenta”. Ånden er en musikanter som spiller på evangeliet, og den melodien vi da hører, er troens bekjennelse: Jesus er Herre.

Det er også denne ellipsen som strukturerer Luthers kjente gjennomgang av kirkens syv kjennetegn i *Om konsilene og kirkene*. De fem første dreier seg om ordet og dets manifesteringer: Ordet, dåpen, nattverden, nøklemakten, tjenesten med ord og sakrament (WA 50,628-634). De to siste dreier seg om mottagelsens ekthet. Den kjennes på bønner og lovprisningen, og på korset

som legemiddel, for skal den kristne menighet bli som sin Herre må den likedannes med ham gjennom ulykke, forfølgelse og anfektelse (WA 50,641-642). Det første av disse momentene svarer altså til det Jesus omtaler som den lovprisende bekjennelse, det andre om det Jesus omtaler som overvinnelsen av anstøtet. Luther viser også direkte til avslutning av saligprisningene i sin omtale av dette momentet: “Salige er dere når de forfølger dere” (Matt 5,10-11).

Dette er det som er ment med formuleringen “den konfesjonelle lutherske kirkelighet”. Det er hverken noe musealt eller noe særluthersk over dette; tvert imot er det en beskrivelse av de grunnleggende nytestamentlige kjennetegn ved en levende kristen menighet: Forkynnelsen av evangeliet, forvaltningen av sakramentene, troens bekjennelse på tross av motgang og anfektelse. Slik er det, slik har det alltid vært, og slik vil det alltid være til Herren kommer igjen.

5. Fra ellipse til sirkel – folkekirken og foreningskirken

I praksis er det imidlertid ikke alltid så enkelt. Erfaringen er nemlig den at kirkens dobbelidentitet gitt ved ordet og bekjennelsen har lett for å kollapse til en enkel; det éne brennpunktet i ellipsen blir borte for oss, og vi blir sittende igjen med en sirkel i stedet. Avhengig av om det er ordet eller bekjennelsen som da blir borte, kan vi da passende kalle det vi sitter igjen med for folkekirke eller foreningskirke.

I folkekirken har fokus en tendens til å bli ensidig hengende ved ordet. Folkekirkens styrke og forankring er det objektive, sakramentene og liturgien. Den er imidlertid forsiktig og tilbakeholdende når det gjelder å kreve trosbekjennelse av medlemmene. Derfor framholder folkekirkens representanter gjerne med styrke at det er dåpen som er det eneste adekvate medlemskriterium i kirken. At dåpen historisk og økumenisk forutsetter en trosbekjennelse, er det vanskeligere å integrere i den konsekvente folkekirketekningen.

Det som driver folkekirketekningen er engstelsen for at noen skal tilta seg definisjonsmakten over andres tro. Troens bekjennere skal ikke få stå ved kirkeporten og skille bukkene fra fårene. I dette ligger det noe som er helt riktig; ingen har i kirken rett til å gjøre seg selv til dommer over andres tro. I kirken skal en alltid ta alt i beste mening. Men når dette utformes slik at det ikke kan oppstilles kriterier for et skille mellom den lødige og den ikke fullt så lødige trosbekjennelse, blir det feil. Da gjør en lett dumheten til norm, og det har i

utgangspunktet ikke mer for seg i kirken enn noe annet sted. Samtidig fratar en troen et rom å vokse i. Den ensidige folkekirkemodellen er derfor ikke noe tilfredsstillende kirkemodell.

Foreningskirkens styrke er engasjement og etterfølgelse. Den består at medlemmer som har sagt “halvhets vei farvel” (fra Sigurd Lundes salme Se, markene er hvite), de vil noe, og det har de vist ved å bygge opp et stort og omfattende arbeid for ytre- og indremisjon og med diakonale institusjoner. Tradisjonelt er en imidlertid dårligere på struktur, i hvert fall på de strukturer som ikke oppfattes som demokratiske. De kirkelige strukturer som skal ivareta embete og sakrament blir altså gjerne liggende noe på siden. I deler av foreningskirkeligheten er fokus på engasjement og etterfølgelse blitt såpass ensidig at det har blitt til kritikk av folkekirketenkningens fokus på sakramenter og det objektive; en må ikke hvile for trygt i sin dåp, og en må for all del ikke gå til nattverd med et ubotferdig hjerte.

Folke- og foreningskirken er gjensidig avhengig av hverandre. Foreningskirken gir rom for den forpliktende trosbekjennelse og etterfølgelse uten at folkekirkens dåpsorienterte medlemstenkning utfordres for mye, og folkekirken gir rom for det liturgiske, det sakramentale og det objektive uten at foreningskirken trenger å la seg forstyrre for mye av hvordan dette skal integreres i dens eget arbeid. For det er der, som ramme og forutsetning, uten at en selv trenger å gjøre noe for å integrere det. Dermed trenger en heller ikke for ramme alvor å stille spørsmålet om hvordan en skal komme til rette med det i sin kirketenkning.

6. Den bekjennende folkekirken og utfordringen fra dens oppløsning

Norsk kirkehistorie etter Hans Nielsen Hauge kan beskrives som en kamp mellom folke- og foreningskirken om hegemoniet. Det gikk lenge bedre enn en skulle trodd. Det skyldes langt på vei MFs integrerende effekt på norsk luthersk kristenliv gjennom mesteparten av det 20. århundre. MF er nemlig i utgangspunktet forankret i foreningskirken – det var de brennende hjerter og Indredmisjonen som startet MF – men det satte seg som målsetting å bygge folkekirken. Det var ikke ukontroversielt, men det var det en gjorde. Og det grepet en gjorde for å holde konstruksjonen sammen, var å hevde tanken om den bekjennelsesforankrede folkekirken. En var nok innstilt på å akseptere folkekirkens grunnleggende forutsetning, nemlig at bekjennelseskravet ikke kunne stilles særlig stramt for flertallet av kirkens medlemmer – kravet om personlig trosbekjennelse fra faddere falt f. eks. bort med Alterboken av 1920. Men samtidig

gav en rom for en bekjennende kjerne som kunne bære dagens byrde og hete, og prestene måtte derfor få frihet til å legge opp sin virksomhet slik at også de som på en eller annen måte soknet til foreningskirken kunne få det den trengte for å kunne forstå seg selv som en del av folkekirken. Dermed fikk vi den dobbeltmodell som Eugen Spydevold omtalte som det normale kirkesyn – gudstjenste om formiddagen og bedehuset om kvelden – og Nils Alstrup Dahl litt mindre ærbødig omtalte på følgende måte: Norge er et kristent folk med et kristenfolk. Men det fungerte – ikke uten konflikter eller spenninger, men uten at noen hadde klare tanker om bygge ned den prestabiliserte harmoni en slik hadde etablert.

Nå har imidlertid den bekjennende folkekirken havarert, og det stiller oss overfor helt nye utfordringer. En kan selvsagt diskutere hvor og når dette skjedde. Selv er jeg tilbøyelig til å forstå det som en prosess som tok ca. 35 år, og tidfeste prosessen til perioden fra MFs lærerråds delte uttalelse i kvinneprestsaken fra 1972 til de delte vedtak i homofilisaken vi fikk i LN 2006 og KM 2007. Det disse delte vedtakene innebærer – og her er slektskapet mellom dem større enn forskjellen – er nemlig at en gir opp forsøket på å fastholde tanken om et enhetlig kirkelig lærestandpunkt på områder hvor ikke bare den lutherske, men den økumeniske kirke gjennom hele sin historie har fastholdt at her må vi, med en ufrakommelig bibelsk begrunnelse, tale med én tunge. Når en ikke lenger kan gjøre det, har en åpnet for lærepluralisme i kirken – en kan få lov til å si at ordinasjon av kvinner eller samkjønnet seksuelt samliv er galt, men det er også fullt ut legitimt å si at det er rett. Om den samlede læreoverlevering som sier noe annet, må en da si at den alltid har tatt feil, eller at vi nå har fått ny innsikt som har vist oss at det som tidligere var rett, nå er blitt feil.

Problemet for foreningskirken er at når folkekirkens bekjennelsesforankring går i oppløsning, så blir det vanskeligere for foreningskirken å forstå seg selv som supplement. Dermed blir svakhetene i dens egen kirketenkning mye tydeligere. Foreningskirken har aldri vært villig til, eller hatt behov for, å bygge ut sin egen snevre kirkeforståelse – kirken består her for alle praktiske formål av troens bekjennere og de sanne etterfølgere – med en forståelse som tar begge brennpunkter i ellipsen med like stort alvor. Dermed har den aldri vært hverken bibelsk eller luthersk i den forstand jeg har prøvd å utfolde det i dette foredraget. Så lenge en forstår seg selv som supplement, blir fraværet av den ene brennpunktet i ellipsen, embete og sakrament, imidlertid ikke kritisk; skal en stå på egne ben, blir det derimot umiddelbart iøynefallende.

Samtidig blir også slektskapet mellom foreningskirken og folkekirken tydeligere. Når kirkens hellighet forankres i troens bekjennere er det nemlig i seg selv uttrykk for en subjektivisme som prinsipielt har ganske mye til felles med den bekjennelsesløse folkekirken – en trenger uansett ikke ta læreforpliktelsen helt på alvor. Den bibelske bærekraften i den lutherske kirkeforståelsen ligger i den spenningsfylte enhet av ordet og bekjennelsen; når de faller fra hverandre, spiller det egentlig ikke så stor rolle hvor en lander. Folkekirken og foreningskirken er altså ikke bare avhengige av hverandre som motsetninger; de er også i ikke ubetydelig grad kopier av hverandre.

Det er derfor ikke tilfeldig at organisasjonene i ELN har hatt vanskelig for å ta inn over seg at den lutherske bekjennelse en i prinsippet ønsker å legge til grunn for sitt arbeid, med frimodighet hevder at det er en guddommelig innstiftet tjeneste med ord og sakrament (CA 5) som en innvies til med kirkelig ordinasjon (CA 14). Dette har aldri passet inn i den “lavkirkelige profil” en har ønsket å holde. Det er mulig å forstå den kritikk av embetskirken som historisk sett ligger til grunn for dette. Spørsmålet er om kritikken av embetskirkens slik den framstod på slutten av 1800-tallet i dag er den adekvate ramme for å utforme en kirkeordning som, om en ønsker å gjøre dette ved å frigjøre seg fra Den norske kirkes ramme, må innebærer at en tar et selvstendig ansvar for hvordan en ønsker å resipere den lutherske trosbekjennelse en i prinsippet alltid har vedkjent seg.

Foreløpig er organisasjonene derfor blitt stående ved noe som for en iakttager utenfra minner om et halvhjertet kompromiss mellom absolutt ingenting og nesten noe. En makter ikke lenger å forholde seg til Den norske kirke som en ortodoks kirke med integritet og ønsker derfor forsamlinger med full sakramentforvaltning, men en ønsker ikke å ta stilling til de krav dette reiser om å utarbeide en liturgi med teologisk og estetisk kvalitet, eller til hvordan en forstår forsamlingslederens oppgave i forhold til CA 5 og 14, eller hvilke krav dette stiller til et ordinerende embete og hvordan en dermed skal måtte stille seg til andres ivaretagelse av den samme utfordringen, altså det økumeniske problemet. En ønsker å åpne for registrering av kirkemedlemskap som en slags sikkerhetsventil for dem som finner Den norske kirke problematisk, men samtidig som en ønsker å opprette en slik registrering, ønsker en å glemme den fortest mulig og gjøre minst mulig ut av den. Dette ar av noen av dens kritikere omtalt om Excel-kirken, altså en kirke som består av en navneliste, mens en ellers fortsetter sin virksomhet akkurat som før. Dette peker i retning av at den foreningskirkemodellen som har tjent oss så vel

gjennom generasjoner oppfattes som hellig, slik at det ikke er mulig å gjøre noe med den selv om det er helt åpenbart at tiden har løpt fra den.

En annen grunn til at dette er vanskelig å gå inn i, er at det potensielt splittende i kvinneprestspørsmålet da vil melde seg med full tyngde. To av organisasjonen i ELN, Normisjon og Frikirken, aksepterer ordinasjon av kvinner. Det er ikke unaturlig å forstå dette som uttrykk for at en har begitt seg inn på den vei som for Den norske kirkes vedkommende kommer til å kulminere ved at en gir seg selv anledning også til å lage en liturgi for samkjønnet vigsel. Nå skal ikke jeg påstå at de to spørsmålene er identiske. Det er de ikke, noe en blant annet ser ved at det tok over femti år fra Dnk sa ja til det éne til den også sier ja til det andre, og en slik tidsforskjell, eller litt mindre, er erfaringsmessig omtrent det som er å forvente her. Men de to henger sammen på den måten at det er vanskelig å tenke seg at et ja til det ene i det lange løp vil la seg kombinere med et nei til det andre. Dette er et resonnement jeg tror det er en viss forståelse for i ImF og NLM (og for den saks skyld også i DELK, som imidlertid aldri har lagt foreningskirke-modellen til grunn for sin virksomhet, og derfor ikke er noen viktig skyteskive for kritikken i dette foredraget). Likevel vet de ikke hvordan de skal forholde seg til dette, blant annet fordi de mangler en embetsteologi som kan la motstand mot ordinasjon av kvinner framstå som et konsistent og gjennomtenkt standpunkt og ikke bare en konservativ refleksbevegelse. Her seiler ELN med et ganske stort lik i lasten som før eller siden vil måtte plasseres et sted. Og for utviklingen av et bærekraftig alternativ til Den norske kirke vil det være ganske avgjørende hvor det da plasseres.

7. Den konfesjonelle lutherske kirkelighet – museumsgjenstand eller bærekraftig alternativ?

Tiden er inne for noen oppsummerende bemerkninger. Jeg mener altså ikke at en frimodig bekjennende luthersk kirkelighet er en modell tiden har løpt fra; tvert imot er den ellipsen denne formuleringen betegner er den bibelske modell for kirketenkning og slik sett noe som vil bestå til Jesu gjenkomst. Men den kan marginaliseres. Lærepluralismen i Den norske kirke har gjort at det langt på vei har skjedd her. Skal en slik tenkemåte igjen få breddevirkning i norsk kristenliv, må derfor de lutherske organisasjonene og frikirkene, altså ELN-organisasjonene, gi rom for den som et bevisst alternativ til den bekjennelsesløse folkekirken. Er det mulig å tenke

seg? Er det mulig å tenke seg at Normisjon og Frikirken, av hensyn til den kirkelige enhet, reverserer sin praksis når det gjelder ordinasjon av kvinner? Er det mulig å tenke seg en eksplisitt tilslutning til en luthersk gudstjeneste- og embetsforståelse fra alle organisasjonene i ELN, slik at en kan bevege seg i retning av en felles tenkning om ordinasjon som både er teologisk velbegrunnet og løsgjort fra bispeembetet i Den norske kirke? Er det i det hele tatt mulig å tenke seg at disse organisasjonene kan ta inn over seg kirkens bibelske og lutherske dobbeltstruktur gitt ved evangelium og trosbekjennelse, og legge den manifestering av dette ideal vi finner i de lutherske bekjennelser til grunn for sitt arbeid og sin kirketenkning?

Om svaret på disse spørsmålene kunne bli ja, tror jeg det ville være til stor velsignelse for norsk kristenliv både på kort og langt sikt.